

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 28 decembrie 2016, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul de Radio Moldova, partenerul media al proiectului. Emisiunea radio și Newsletter-ul sunt parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”. Conținutul poate fi preluat liber cu menționarea sursei.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • DECEMBRIE 2016 • NR.12 (130)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Materialele sunt realizate de Lina Grâu – expert pe politică externă și relații internaționale, coordonator de programe APE.

TEMELE EDIȚIEI:

1. Buletinul de astăzi va fi consacrat totalurilor anului 2016. Cum a fost acesta văzut de șeful Delegației UE în Republica Moldova, **Pirkka Tapiola**, de directoria de programe de la Centrul pentru Resurse Juridice din Moldova, **Nadejda Hriptievski**, de analistul politic **Corneliu Ciurea** și istoricul **Octavian Țicu**.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

UE, BERD și Banca Europeană de Investiții (BEI) sprijină cu 92 de milioane de euro construcția gazoductului Ungheni-Chișinău, care va finaliza conectarea Republicii Moldova la sistemul de gaze de România. BEI și BERD acordă câte un împrumut de 41 milioane de euro fiecare, iar UE – un grant de 10 milioane de euro. Gazoductul va fi construit de întreprinderea de stat „Westmoldtransgaz”. Costurile totale pentru construcția gazoductului Ungheni-Chișinău sunt estimate la 113 milioane euro. Prima parte a proiectului, gazoductul Iași-Ungheni a fost terminată în 2014.

Contractul cu Gazprom pentru livrare de gaze naturale în Republica Moldova a fost prelungit cu trei ani, până în 2019. Adjunctul ministrului economiei Valeriu Triboi a spus că în primul trimestru al lui 2016 Moldova a cumpărat gaze naturale de la Gazprom la prețul de 223 de dolari pentru o mie metri/cubi, iar prețul mediu pentru întregul an va fi de circa 190 de dolari. Prețul pentru primul trimestru al anului viitor va fi cunoscut până în 15 ianuarie 2017.

Vineri, 23 decembrie, a avut loc ceremonia de inaugurare a președintelui ales, Igor Dodon, la care a fost invitat și vicepremierul rus Dmitrii Rogozin, care însă nu a putut ateriza la Chișinău din cauza ceții. În cadrul unei întrevederi care a avut loc în seara zilei, după ce Rogozin a ajuns totuși la Chișinău, acesta l-a invitat pe Igor Dodon la Moscova pentru o vizită oficială care va avea loc pe 17 ianuarie. Aceasta va fi prima vizită în străinătate a lui Igor Dodon în calitate de președinte, după care va urma o vizită la Bruxelles. Igor Dodon a fost de asemenea invitat într-o vizită oficială în Belarus.

Omul de afaceri Vlad Plahotniuc a fost ales cu unanimitate de voturi președinte al Partidului Democrat din Moldova, la Congresul PD care are loc pe 24 decembrie. Premierul Pavel Filip a fost ales în funcția de prim-vicepreședinte.

La Congresul din 18 decembrie, Partidul Socialiștilor a ales-o președintă pe fosta prim-ministră Zinaida Greceanii, în locul lui Igor Dodon. Socialiștii au mai adoptat o rezoluție în care pledează împotriva multor obiective ale guvernului pro-europene din ultimii șapte ani. Între altele, ei se pronunță pentru denunțarea Acordului de Asociere cu UE. În rezoluția de duminică, PSRM mai spune că „va depune toate eforturile” pentru a obține alegeri parlamentare anticipate în 2017 și promite să nu formeze coaliții cu partidele actuale majorități.

Noul lider transnistrian Vadim Krasnoselski a dat asigurări că negocierile în formatul 5+2 vor continua. Vorbind la întoarcerea din prima sa vizită la Moscova în calitate de lider al regiunii transnistrene, Krasnoselski a mai spus că una din prioritățile Tiraspolului va fi consolidarea relațiilor economice integraționiste cu Rusia.

România va suplimenta numărul de burse de studii pentru tinerii din Republica Moldova până în 2019 în baza unui protocol semnat joi de ambasadorul României la Chișinău, Daniel Ioniță, și ministrul educației Corina Fușu. Recent, într-un interviu la o televiziune rusă, președintele Igor Dodon a calificat programul de burse acordat de România tinerilor din R.Moldova drept un program de „românizare” și a îndemnat Rusia să-și mărească și substanțial oferta.

Delegația UE la Chișinău, Banca Mondială și FMI s-au pronunțat împotriva adoptării legii privind liberalizarea capitalului și amnistia fiscală, votate de Parlament în regim de urgență în prima lectură pe 16 decembrie. În declarația reprezentanței FMI se arată că „proiectul de lege, în forma curentă, ar duce la periclitarea măsurilor de combatere a corupției și ar pune piedici în lupta cu spălarea banilor și fraudele”. Președintele Parlamentului, Andrian Candu, a declarat într-un interviu pentru Europa Liberă că legea amnistiei fiscale va fi supusă votului în a doua lectură numai după consultări cu partenerii externi.

Pirkka Tapiola: Anul 2016 cu siguranță nu a fost unul plictisitor

Șeful Delegației UE în Republica Moldova, Pirkka Tapiola, despre cum a fost anul 2016 în relațiile Chișinăului cu UE

Lina Grâu: Domnule ambasador, cum vedeți Dvs. anul 2016? L-am început într-o relație aproape glacială, într-o relație foarte rece cu UE, fără guvern, cu finanțare suspendată, cu probleme interne. Îl terminăm cu un președinte care declară că ar vrea să renegocieze acordurile cu UE. Deci, cum vedeți anul 2016?

Pirkka Tapiola: Ei bine, cu siguranță nu a fost un an plictisitor, să începem prin a spune asta. Ați spus și Dvs. că relațiile la început de an au fost – nu aș spune chiar înghețate – dar totuși ceva mai prudente. Ați văzut concluziile Consiliului European din luna februarie. Ați văzut o serie de probleme pe care toate cele 28 de state

membre și instituțiile europene au vrut să le pună pe masă, probleme care am considerat că trebuie să fie abordate pentru ca Republica Moldova să vină mai aproape de UE. Și în primul rând și cel mai important – pentru a putea merge înainte și a livra rezultate concrete pentru cetățenii țării.

Pe parcurs, am văzut anumite acțiuni în direcția bună – foaia de parcurs pentru acțiunile prioritare de reformă și am văzut și pași în direcția implementării acestei foi de parcurs. Și trebuie să spun că o bună parte dintre lucruri a fost făcută, în special în ceea ce privește adoptarea noii legislații. Acesta era un aspect important care trebuia făcut. Am avut, de asemenea, programul cu FMI, care este în strânsă legătură cu finanțarea venind de la UE, cu relansarea acestei finanțări în condițiile unei înțelegeri oneste și clare. Vom relua asistența noastră, plățile sunt în curs acum, chiar dacă eu sunt absolut convins că va exista o condiționalitate pe viitor, la fel ca și pentru tranșele următoare, iar implementarea programului cu FMI va fi un reper clar pe care îl vom consulta.

Așadar, am putea spune că am început anul într-o situație destul de complicată. Nu cred că relația dintre UE și Republica Moldova a fost întrebarea cheie, ci mai degrabă relația dintre guvernare și populație. Guvernarea ar trebui să fie una responsabilă în orice societate democratică. Există nevoia de multă încredere care să fie redresată – ați avut și demonstrații în stradă, și alte chestiuni. Deci, aș spune că suntem într-o situație mai bună acum - țara pășește încet înainte.

Acum, un lucru pe care l-ați văzut foarte clar este că a existat o schimbare destul de puternică de nuanță pe parcursul ultimilor ani în politica UE față de Republica Moldova. În continuare ne considerăm a fi principalul partener de dezvoltare și principalul susținător. Și ceea ce nu s-a schimbat este un

angajament foarte puternic pentru Republica Moldova – angajament ferm din partea conducerii politice a UE pentru ca Republica Moldova să rămână pe direcția cea bună de dezvoltare. Ce s-a schimbat însă este că vom lua declarațiile nu atât de direct, fie ele pro-europene sau de altă natură, dar ne vom uita doar la acțiuni. Ne concentrăm acum în mod fundamental pe acțiuni.

Și acest lucru mă mută la întrebarea pe care mi-ați pus-o mai devreme, legată de președintele ales. Îl cunosc foarte bine, am avut și întâlniri cu ambasadorii țărilor UE cu el, deci suntem în contact. Unele dintre declarațiile sale nu au fost în mod necesar cele mai plăcute de auzit. Avem, de asemenea, un palmares de a lucra cu acest politician care este unul relativ pragmatic. Și noi așteptăm să vedem nu atât declarațiile, cât acțiunile.

Acum, dacă ne uităm la 2015 și 2016, care a fost perioada Acordului de Asociere, această perioadă a arătat, în ciuda situației economice dificile, că comerțul Republicii Moldova cu UE merge foarte bine, Acordul de Asociere a adus economiei Moldovei o parte importantă de reforme, care au ținut și de statul de drept, lupta împotriva corupției. Lucrurile pot sta și mai bine, dar acum 64% din comerț merge către UE, avem legături culturale și de alt ordin foarte profunde între noi, există un sprijin important din partea UE.

Așa că eu cred că dacă te uiți la declarații, pe de o parte, și la realitatea pe care o vedem, pe de altă parte, relațiile noastre sunt atât de profunde încât demontarea acestora nu este ceva ce mi se pare foarte probabil – din punct de vedere practic, politic sau al beneficiilor economice pentru țară. Și cred că în realitate toată lumea înțelege acest lucru.

Și un al treilea punct ține de declarația șefilor misiunilor UE privind situația drepturilor omului. Cred că aici trebuie

să acordăm mai multă atenție. Pe de o parte, se vede un anumit progres în ceea ce privește reformele, în ceea ce privește programul cu FMI, dar o societate în tranziție ar trebui să se dezvolte în paralel și în direcția consolidării democrației, a statului de drept. Reformele, doar ele în sine, nu sunt, probabil, suficiente și nu vor primi probabil suficientă legitimitate în societate. Noi nu suntem aici ca să vă spunem cum să vă conduceți țara, noi suntem aici pentru a monitoriza și a face recomandări prietenoase.

În ceea ce privește declarația șefilor misiunilor UE, vreau să vă atrag atenția asupra faptului că ambasadorii UE au fost incredibil de uniți atunci când au simțit nevoia de a face această declarație cu privire la aspectele legate de justiția selectivă și peisajul din mass-media. Nu au fost menționate anumite cazuri concrete, dar cred că toată lumea știe care sunt problemele. Pentru că ne dorim cu adevărat ca această țară să reușească și să meargă mai departe pe drumul european, dar acest lucru este în strânsă legătură cu reformele nu doar în domeniile economic și financiar, ci și în domeniul consolidării democrației, a statului de drept și deschiderii societății, pentru că acestea sunt valorile pentru care optăm noi ca UE.

■ **Lina Grău:** Dle Ambasador, aș avea o întrebare mai mult tehnică – în momentul în care Chișinăul și-ar dori, așa cum a declarat Igor Dodon, o comisie tripartită Moscova-Bruxelles-Chișinău pentru renegocierea anumitor aspecte din Acordul de Asociere cu UE legate de comerț, credeți că din punct de vedere tehnic este posibil așa ceva?

■ **Pirkka Tapiola:** Cred că lucrurile sunt foarte clare aici – orice relații contractuale au de obicei două părți și noi avem un acord între UE și Republica Moldova, la fel cum Republica Moldova are acorduri, de exemplu, cu Turcia, cu CSI. Nici unul dintre aceste acorduri,

cele care există în acest moment, nu vin în contradicție unul cu altul. Dar este important să înțelegem că Acordul de Asociere este o înțelegere bilaterală dintre UE și Republica Moldova.

■ **Lina Grău:** Unul dintre aspectele asupra căruia UE insistă foarte mult în Republica Moldova este anticorupția și reformarea justiției. Cum vedeți Dvs. lucrurile la aceste capitole? Pentru că s-au raportat mai multe reforme, autoritățile au spus că au realizat o bună parte din reformele asumate. Au mai rămas semne de întrebare?

■ **Pirkka Tapiola:** Sunt câteva elemente în întrebarea Dvs. Eu cred că în termeni de bază legală pașii au fost făcuți și nimeni nu se îndoiește de asta. Dar după asta urmează chestiunea eficienței reformei judiciare și a luptei împotriva corupției. Iar realitatea e cea care este pe teren. Se aud destul de multe comentarii din partea societății civile care monitorizează aceste aspecte. Și puteți vedea de asemenea în sondaje că există o lipsă relativ mare a încrederii în instituțiile statului de drept.

Dar apoi vine și problema voinței politice. Este important să se facă saltul de la cantitate la calitate. Atunci când calitatea va fi prezentă și când cetățenii vor vedea că aceste instituții într-adevăr lucrează în beneficiul lor, abia atunci voi putea spune că reformele au trecut la acea schimbare calitativă de care cred că este extrem de mare nevoie.

■ **Lina Grău:** Dle Tapiola, ați putea să comentați legea adoptată recent în Parlament în prima lectură privind legalizarea capitalurilor și amnistia fiscală? Ce impresie lasă aceasta dintr-o parte?

■ **Pirkka Tapiola:** Studiem acest subiect. Eu și echipa mea am văzut multe analize și suntem în contact strâns cu instituțiile financiare internaționale, FMI, Banca Mondială. Îngrijorările lor sunt și

îngrijorările noastre. Și suntem în contact și cu autoritățile pe acest subiect.

■ **Lina Grău:** Cum vedeți situația politică internă din Republica Moldova? Sunt analiști care spun că în 2016 a avut loc o monopolizare a puterii, alții susțin că ar fi vorba doar despre o consolidare a puterii în zona Partidului Democrat, care s-a făcut prin metode legale. Cum apreciați Dvs. situația?

■ **Pirkka Tapiola:** Nu cred că aș face cuiva vreun mare serviciu dacă m-aș lansa să fac o analiză politologică asupra rolului unuia dintre partide. Dar dați-mi voie să răspund într-un sens mai larg.

Pentru ca democrația să funcționeze, trebuie să existe un anumit teren de joacă pentru partidele politice, un anumit nivel de acces la mass media, de transparență în societate, o situație în care oamenii știu ce se întâmplă, de exemplu dacă cineva a investit interese economice sau de altă natură acestea trebuie declarate în mod clar.

Așa funcționează democrația liberală. Cred că este foarte important să se preia spiritul acestei norme democratice de drept, să se preia spiritul a ceea ce vrem să vedem în definitiv drept model european. Este foarte important, de exemplu, ca partidele politice să fie cu adevărat organizate de jos în sus, să nu fie consolidate în jurul unui singur lider, ci să aibă democrație internă de partid. Am fost mereu interesat de subiectul partidelor politice – dacă acestea chiar reușesc să reprezinte membrii săi și interesele societății. Pentru că altfel vor exista probleme de neîncredere în politică, iar aceste probleme au nevoie de multă atenție.

În continuarea subiectului, ar trebui să vorbim și despre concentrarea mass media și posibilitatea de a accede la o informare deschisă, despre depolitizarea instituțiilor statului – ceea ce înseamnă reforma administrației publice, ceea ce înseamnă că funcționarii publici să primească salarii

decente pentru ca să fie independenți de forțele politice sau de altă natură.

Dacă ne uităm către domeniul justiției, vrem să vedem că aceasta funcționează în mod clar ca o justiție independentă și poate fi un arbitru în societate. Eu aș spune că există o impresie că indivizii, mai degrabă decât instituțiile, par să câștige o importanță mai mare în politică. Și noi sperăm că va exista o de-concentrare a puterii și o mai mare instituționalizare a administrării statului. Chiar dacă există unele evoluții bune în unele instituții, nu aș putea spune că acesta este trendul general pe care îl observăm.

■ **Lina Grău:** Aș vrea să abordăm și chestiunea transnistreană. Știu poziția Dvs. că status-quo-ul nu este un lucru pozitiv în această problemă. Pe de altă parte, există îngrijorări în societatea moldovenească că ar putea fi promovată o soluție care să facă statul Republicii Moldova unul neviabil. Ce așteptați de la anul 2017? Avem un nou președinte la Chișinău, avem un nou lider la Tiraspol, avem interesul Rusiei de a folosi acești doi factori pentru a-și promova niște interese. În 2017 vor fi soluții radicale, federalizări, care ar putea pune în pericol statul Republica Moldova?

■ **Pirkka Tapiola:** Aș spune că, dacă e să ne uităm la capacitatea de rezistență a statului și viabilitatea lui, deja existența conflictului prelungit este o problemă pentru viabilitatea statului, este un lucru evident. Acesta este motivul pentru care din nou, la Conferința ministerială a OSCE din Hamburg, comunitatea internațională a reconfirmat prin declarația finală că viabilitatea este aspectul absolut esențial atunci când se vorbește despre suveranitatea și integrarea teritorială a Republicii Moldova, cu un statut special funcțional pentru Transnistria.

Ați menționat interesele jucătorilor externi – cu siguranță, acestea au un rol, dar cred că lucrul la care ar trebui să ne gândim un pic mai mult este care e totuși interesul real al Republicii Moldova și care

este viziunea sa. Este evident că într-o astfel de viziune veți avea chestiuni care vor funcționa, altele – care nu, „linii roșii” peste care nu veți dori să treceți, și fiecare parte la negocieri va avea astfel de „linii roșii”. Dar această viziune nu va depinde de mine, chiar dacă pot și eu avea propriile idei, pot avea sugestii despre cum se poate merge către identificarea unei soluții.

Am vorbit în favoarea pașilor mici care construiesc încrederea și care ar trebui să arate populației de pe malul stâng al Nistrului că Chișinăului are grijă de ei, Chișinăului găsește soluții și că există beneficii și o îmbunătățire a vieții care ar decurge din reunificarea țării. Și astfel să existe o deschidere față de acel statut special, într-o manieră care oferă oportunități. Dar în același timp problemele trebuie soluționate cu atenție, astfel încât statutul special să facă statul Republica Moldova mai viabil, mai puternic și mai rezistent. Aș dori să văd că soluțiile găsite sunt în conformitate cu standardele și valorile europene care sunt foarte mult axate pe cetățeni și pe felul în care oamenii beneficiază de soluție.

■ **Lina Grău:** După ce ani de zile Republica Moldova a fost „povestea de succes” a Uniunii Europene și speranța în care s-a investit foarte mult, ce loc mai ocupă ea acum printre prioritățile europene? Și care sunt prioritățile pentru 2017 pe care le vedeți în relațiile cu Republica Moldova?

■ **Pirkka Tapiola:** Mai întâi de toate, permiteți-mi să vă asigur că locul Moldovei este foarte sus pe lista de priorități, în topul acestora chiar, și acest lucru nu s-a schimbat. Aș spune că ajustările de politici pe care le-am văzut în ultimii ani, în sensul unei politici mai oneste și mai bine condiționate, arată exact cât de mult ne pasă și cât de important pentru noi este că susținem Republica Moldova să se dezvolte pe calea corectă, pe calea europeană.

Când am vorbit despre povestea de succes, și cred că și eu am folosit de asemenea

acest termen la un moment dat, a fost o perioadă în care existau strategii incredibile de bune pentru a fi implementate. Multe dintre ele încă așteaptă și până acum să fie puse în aplicare.

A existat un proces de negociere de foarte mare succes a Acordului de Asociere și reformele care au fost necesare pentru liberalizarea vizelor au fost efectuate. Așa că a existat o mulțime de lucruri bune care puteau fi spuse. Dar eu cred că a existat și un prea mare element al așteptărilor exagerate, iar așteptările nu le poți menține în permanență, acestea trebuie să se transforme în acțiuni și lucruri reale, oamenii au dorit ca reformele să prindă rădăcini.

Suntem parte din aceeași familie, pentru că Moldova este o țară europeană, o țară care se află la granițele noastre și care este de importanță strategică. Interesul nostru aici este în conformitate cu strategia globală a UE – puteți vedea aici că interesele și valorile noastre vin împreună. Pentru noi, interesul nostru este ca cetățenii Republicii Moldova să trăiască mai bine, să aibă noi oportunități. Acest lucru aduce stabilitatea durabilă de care avem nevoie pe continentul nostru.

Acum, mulți oameni vorbesc despre geopolitică și doresc să vadă lucrurile în termeni de Est-Vest. Proiectul european a redefinit geopolitică – geopolitică noastră este o geopolitică de prosperitate, de democrație, de reformă, una a persoanelor care au drepturi suverane: dreptul de a decide pentru ei înșiși, de exemplu de a merge în justiție și de a-și obține dreptatea. Aceasta este geopolitică care ne aduce succesul și stabilitatea.

Dacă veți analiza politica noastră, veți vedea foarte clar că Moldova contează. Și când spun Moldova, nu am în vedere un teritoriu, ci oamenii. Oamenii contează, securitatea persoanelor contează, oportunitățile care există.

Astfel încât politica noastră este calibrată și dacă vă veți uita la revizuirea Politicii europene de vecinătate, veți vedea că noi nu folosim aceeași abordare pentru toți. Avem câteva instrumente – avem Acordul de Asociere, Zona de liber schimb comercial. Noi încercăm să vedem care este setul corect de instrumente pentru a oferi sprijinul nostru unor țări în parte – sprijin financiar, tehnic, consultanță, proiecte pentru oameni.

Deci, aș spune Moldova devine din ce în ce mai importantă.

■ **Lina Grău:** Care sunt prioritățile UE în Republica Moldova pentru anul viitor?

■ **Pirkka Tapiola:** Tocmai am descris modul în care noi privim către Moldova în ceea ce privește politica. Ceea ce aș dori să văd în 2017 este trecerea de la reforme cantitative la unele calitative și ca țara să aibă posibilitatea să se reformeze, să meargă mai departe și să devină mai deschisă, mai transparentă și să-și deservească populația, ca lupta împotriva corupției să se amplifice și să devină mai de succes. Acestea sunt tipurile de elemente pe care le-aș dori să le văd. Sper că în 2017 Moldova va reuși să depășească polarizarea care există în societate, să găsească aspectul de incluziune, acel sentiment de „noi”.

■ **Lina Grău:** Aveți vreun mesaj special pentru clasa politică, pentru cetățenii Republicii Moldova la sfârșit de an și început de an nou?

■ **Pirkka Tapiola:** Mesajul meu este - și nu vreau să fac o separare dintre clasa politică și cetățeni – vă doresc în primul rând multă odihnă în vacanță, dar de asemenea vă doresc multă energie și multă atenție în grija față de societate și în a aduce noi fundamente pe care să dezvoltați și să duceți viața înainte. Să vă asumați decizii și să folosiți aceste oportunități. A trăi într-o lume modernă implică multă muncă și responsabilitate. Și vă doresc energie pentru toate acestea în 2017.

Nadejda Hriptievschi: Reformele bune din justiție și anticorupție riscă să fie anulate de deciziile clientelare ale Parlamentului

Directoarea de programe a Centrului pentru Resurse Juridice din Moldova, Nadejda Hriptievschi, spune că în domeniul combaterii corupției și a reformării justiției anul 2016 a adus unele rezultate pozitive, dar acestea riscă să fie compromise de felul de a acționa al autorităților, care par să protejeze niște interese clientelare.

■ **Lina Grău:** În anul 2016 autoritățile au promis foarte multe reforme, autoritățile chiar au raportat foarte multe reforme. Haideți să începem cu domeniul anticorupție. Care credeți dumneavoastră că sunt lucrurile care într-adevăr au fost bine făcute și unde sunt lucrurile unde aveți obiecții ca societate civilă, ca jurist, ca expert?

■ **Nadejda Hriptievschi:** În domeniul anticorupției cred că cel mai mare rezultat pe care îl avem în 2016 este adoptarea Legii cu privire la Procuratură și a legilor cu privire la Procuraturile specializate, prin care s-au consolidat funcțiile și capacitatea Procuraturii Anticorupție. Acest lucru este foarte important.

Dar, până astăzi, Procuraturii Anticorupție încă nu i s-au alocat toate resursele conform legii. Deci, Procuratura Anticorupție în continuare nu are suficient personal. Și în al doilea rând competența Procuraturii Anticorupție a rămas foarte largă. Astfel ea se ocupă nu doar de corupția mare, ci și de corupția mică, pe care o investighează Centrul Național Anticorupție și o supraveghează Procuratura Anticorupție.

Este foarte clar: oricare organ, cât de bun

nu ar fi, oricare instituție, cât de bună nu ar fi, atunci când este încărcată cu foarte mult lucru nu își poate face lucrul calitativ. Din păcate, până acum nu avem modificări la acest capitol. Deci, aceasta rămâne o restanță foarte mare.

Un alt domeniu foarte important, un instrument de luptă împotriva corupției, ține de integritate și de tot ce ține de declarațiile de avere și interese și declararea conflictelor de interese, a incompatibilităților. Aici plusul cel mare este că, în sfârșit, în vara anului 2016, a fost adoptat așa-zisul pachet de integritate, adică legea cu privire la declararea veniturilor și intereselor și legea prin care s-a creat autoritatea națională de integritate. Ambele proiecte sunt foarte bune, conțin foarte bune prevederi, sunt și câteva aspecte importante care s-au omis, câteva lacune.

Dar mai rămâne un „dar” foarte mare. Problema cea mai mare este că până acum Agenția Națională de Integritate nu este creată. Din motive cam neclare a fost prelungit concursul pentru selectarea reprezentanților societății civile de către Ministerul Justiției. Abia a fost selectat reprezentantul Parlamentului. Eu am mari speranțe că până la sfârșitul anului măcar Consiliul Național de Integritate să fie creat.

Dar, la 1 decembrie, președintele Parlamentului și încă trei deputați de la PD înregistrează un proiect, așa-zisul proiect de lege pentru liberalizarea capitalului și amnistie fiscală. De fapt, funcționarii publici care nu și-au declarat averile până în aprilie 2017, dacă le declară, în cazul în care acest proiect va fi adoptat, vor fi exonați de orice răspundere pentru nedeclarare. Și, mai mult ca atât, Agenția Națională de Integritate nu va putea măcar să examineze sursele acestor venituri.

Este o non-reformă, și asta puțin zis. Și arată o incoerență enormă în activitatea actualului Parlament. Nu poți să adopți un pachet de integritate atât de progresist, la care s-a lucrat atât de mult și în două luni să vii cu alt proiect care, pur și simplu, taie din start orice progres. Am avut CNA, cu competențe în domeniul acesta, am avut Comisia Națională de Integritate și noi venim în 2016 cu un asemenea proiect – e puțin-zis strigător la cer. Deci, inițiativa aceasta, dacă se promovează așa cum este, șterge toate progresele. Și, de fapt, arată că cei care o promovează și toți cei care vor vota pentru o astfel de inițiativă, nu doar că nu vor să lupte cu corupția, ci promovează oameni corupți și oameni care nu și-au

exercitat obligațiile legale de a-și declara proprietățile, așa cum trebuia până acum. De aceea e greu de vorbit despre progres atunci când vezi asemenea regrese.

Și ultima, care cred că este importantă, tot la capitolul obiecții – modalitatea în care a fost ales procurorul general și faptul că acesta nu s-a expus deloc cu privire la modalitatea de dobândire a averii sale, cum ai o casă din salariu de procuror. Poate va mai veni cu explicații mai târziu.

■ **Lina Grău:** În ceea ce privește reforma justiției, iarăși este o obligație pe care Republica Moldova și-a asumat-o față de Uniunea Europeană, s-au investit și fonduri europene destul de mari în această reformă. Cum arată ea în 2016?

■ **Nadejda Hriptievski:** În 2016, în domeniul reformei justiției au fost adoptate câteva legi, dar niciunul din aceste acte normative nu putem să spunem că ar constitui un progres deosebit pentru că toate sunt, mai degrabă, la nivel de proiect.

Aici mă refer cel mai mult la proiectul de modificare a Constituției pentru că, în reforma justiției, acum aceasta este cheia. Constituția trebuie modificată, avem și avizul Curții Constituționale. Au fost promovate câteva proiecte care ridică mari semne de întrebare. Spre exemplu, proiectul ce ține de introducerea medierii obligatorii de către judecători. Pe de o parte ne luptăm cu volumul de lucru mult prea mare al judecătorilor, și brusc se vine cu astfel de proiect la nivel de Parlament. Este foarte puțin clar ce reprezintă acesta.

De asemenea, la nivel de Consiliu Superior al Magistraturii, acel regulament cu privire la accesul în instanțele de judecată, care a bulversat atenția publicului. Apreciez faptul că CSM a suspendat acest regulament și așteptăm să vedem cu ce regulament va veni.

De asemenea, în domeniul justiției, din păcate, avem cauze care au trezit mari

suspiciuni cu privire la imparțialitatea CSM-ului, Curții Supreme de Justiție și, în primul rând, a separării justiției penale de politic. Și aici mă refer la cauza penală intentată judecătorei Manole pentru simpla interpretare de lege. Ridică foarte mari semne de întrebare. Am impresia că a fost mai mult așa, ținută judecătoreia sub suspans, o modalitate mare de intimidare. E o cauză extrem de periculoasă pentru întregul sistem judiciar.

De asemenea, anul acesta am văzut o altă cauză care a ridicat foarte mari semne de întrebare, și anume arestul celor 15 judecători. Partea pozitivă este că, în sfârșit, s-a făcut ceva, pentru că despre acele ordonanțe știa toată lumea și, într-adevăr, ridicau mari semne de întrebare. Dar pe mine m-a șocat faptul că toți judecătorii, indiferent de circumstanțele personale, indiferent de starea sănătății au fost plasați în arest preventiv. Din păcate, unul dintre judecători a și decedat în arest preventiv. Și modalitatea de arestare, ca un show pentru mass-media, în mijlocul ședințelor de judecată, foarte aproape de campania electorală... Asta ridică foarte mari semne de întrebare. Și cel mai mare semn de întrebare este, totuși, de ce Consiliul Superior al Magistraturii a știut despre acele ordonanțe din 2012, apoi din 2014, când Curtea Supremă de Justiție a informat, cu toate acestea, chiar unii dintre judecătorii care au fost arestați au fost promovați în continuare.

Deci, asta denotă o disfuncționalitate sistemică în sectorul judiciar și cred că toți trebuie să ne punem întrebarea: ce s-a întâmplat? De ce în loc să avem rezultate bune din 2011 încoace, noi avem rezultate tot mai rele și mai rele în acest sector?

■ **Lina Grău:** Și ați spus și dumneavoastră, avem o încredere în scădere din partea populației în segmentul justiției.

■ **Nadejda Hriptievski:** Da, din păcate, conform Barometrului opiniei publice, în noiembrie 2011 nu aveau încredere în justiție 75 de procente și acum, în

octombrie 2016 - 89,6 procente. Este un indicator chiar alarmant. Ceva nu e bine, ceva nu se face așa cum trebuie și, cred eu, este foarte important ca, în sfârșit, puterea judiciară să recunoască problemele și să ia măsuri. Și una din măsurile principale este promovarea persoanelor integre și corecte în sistem. Nu este corect să promovezi oameni care au mari semne de întrebare privind integritatea. Este un semnal foarte prost care este transmis societății.

■ **Lina Grău:** Vedeți vreo luminiță la capătul tunelului?

■ **Nadejda Hriptievski:** Sunt obligată să văd luminița. Eu cred încă că sunt suficienți judecători corecți în sistem și este foarte important ca vocea lor să se audă. Încă sper că vor fi revizuite regulile de selecție și practicile de selecție și promovare a judecătorilor, astfel ca să fie promovați cei care într-adevăr o merită și cei care sunt corecți.

Și am foarte mari speranțe în instituția nouă care va fi creată, Agenția Națională de Integritate, pentru ca să înceapă a funcționa și într-adevăr să curețe cumva sistemul public.

Și, nu în ultimul rând, eu totuși sper că Parlamentul nu va adopta legea, așa-numita amnistie fiscală și liberalizarea de capital, se va trezi lumea, își va da seama că, de fapt, dacă continuăm cu așa tempou nu vom face decât să determinăm oamenii corecți și onești să plece din țară.

Presiunea externă este foarte importantă și eu sper că ea mai contează. Noi suntem, de fapt, norocoși că avem niște parteneri de dezvoltare corecți, serioși și care reacționează întotdeauna prompt. Rămâne să vedem dacă factorii noștri decizionali vor reacționa.

Și, nu în ultimul rând, nu este nicio elită veșnică. Avem alegeri în doi ani, să sperăm că se va coaliza lumea și, dacă nu se gândesc la ziua de mâine, măcar să se gândească că peste doi ani vine taxarea.

Corneliu Ciurea: Moldova nu are decât să-și accepte rolul de zonă-tampon

Expertul Corneliu Ciurea este de părere că anul politic 2016 a adus o consolidare a puterii Partidului Democrat pe scena politică moldovenească și estimează că pe viitor relația cu UE, deși va continua, nu mai poate aduce speranța unei integrări europene pentru Republica Moldova.

■ **Lina Grău:** Mulți comentatori vorbesc despre anul politic 2016 ca despre unul care a dus la o foarte mare monopolizare a puterii în zona politicului. Dvs. împărtășiți acest punct de vedere? Am asistat și la dispariția unor partide mari, am avut și alegeri prezidențiale. Cum vedeți anul politic 2016?

■ **Corneliu Ciurea:** Eu cred că asistăm la consolidarea puterii Partidului Democrat, care, chiar dacă nu deține majoritatea în Parlament, a reușit prin mijloace acceptabile să-și întărească poziția și să construiască o majoritate parlamentară care a dat un guvern ce pe parcursul anului a reușit să stabilizeze situația în țară.

Aceste demersuri au trezit reacția opoziției, care la începutul anului a fost ceva mai vibrantă. Dar, având în vedere concesile care au fost făcute, în primul rând decizia Curții Constituționale și organizarea alegerilor prezidențiale, aceste concesii treptat au condus la slăbirea mișcării protestatere care a reintrat în albia normalității. Și am impresia că în principiu opoziția s-a conformat cu această situație, acceptând să interacționeze și să se opună în condiții democratice.

■ **Lina Grău:** Deci, ceea ce unii analiști numesc monopolizare, Dvs. numiți

consolidarea puterii. E o diferență de nuanță.

■ **Corneliu Ciurea:** Nu este una de nuanță, este una radicală. Monopolizarea puterii nu există în Republica Moldova, având în vedere că nu putem identifica acum un partid sau un politician care să dețină tot controlul puterii în țară. Avem Partidul Democrat și liderul acestui partid, Vlad Plahotniuc, care a concentrat această putere în baza unor acțiuni democratice, perfect legale. Asta nu înseamnă monopolizare.

Monopolizare înseamnă o acțiune care pune la bază principiile autoritare. Așa ceva nu a existat. S-a jucat potrivit regulilor democratice și s-a câștigat. Deci, putem folosi termenul de consolidare, nici mai mult, nici mai puțin.

■ **Lina Grău:** Ce se întâmplă în rest cu peisajul politic din Republica Moldova? Vedem dispariția de facto a Partidului Comunistilor, cel puțin din zona politicului care contează, vedem dispariția PLDM-ului. Va reapărea ceva pe acest teren abandonat de formațiunile respective?

■ **Corneliu Ciurea:** Dacă în cazul PLDM-ului putem să acceptăm faptul că el

se află la pământ, în cazul PCRM-ului observăm slăbirea acestui partid, însă el mai are o anumită audiență. Ceea ce a pierdut Partidul Comunistilor a fost preluat de Partidul Socialiștilor – deci, pe partea stângă nu observăm un gol.

Însă pe dreapta din cauza prăbușirii PLDM-ului acest gol este vizibil. Sigur, au apărut două formațiuni politice care vor să umple acest vacuum – formațiunile Maiei Sandu și cea a lui Andrei Năstase. Încă nu este clar în ce măsură le va reuși acest lucru, având în vedere că suferă de câteva hibe importante. În primul rând, este vorba despre faptul că nu sunt partide parlamentare, în al doilea rând, trebuie să rezolve problema relației dintre ele. Deci, pe partea dreaptă într-adevăr constatăm un gol.

■ **Lina Grău:** S-a vorbit foarte mult în ajunul acestor alegeri prezidențiale că, în cazul în care ar câștiga Igor Dodon, s-ar putea merge spre consolidarea unui pol social-democrat, printr-o anumită atragere a deputaților și a electorilor Partidului Socialiștilor către Partidul Democrat. Credeți că este doar o speculație, sau există ceva teren real la baza acestor discuții despre un pol social-democrat?

■ **Corneliu Ciurea:** Eu cred că pe termen mediu și lung este un proiect care îi tentează pe unii politicieni de centru-stânga, în primul rând e vorba despre Partidul Democrat și Partidul Socialiștilor, pentru că un asemenea proiect ar crea un pol de putere practic imbatabil.

Acest scenariu pentru moment încă este irealizabil, pentru că un asemenea demers ar putea să ducă la slăbirea,

la compromiterea atât a PD, când și a PSRM. Un asemenea demers trebuie pregătit, el poate să se înfăptuiască numai după anumite succese pe care Guvernul trebuie să le obțină, pe un fundal pozitiv și de optimism. Deci, nu pe fundalul existent astăzi. Deci, pentru moment nu cred că așa ceva este posibil.

■ **Lina Grău:** Ce înseamnă plecarea lui Marian Lupu din fruntea Partidului Democrat? Este încheierea unei epoci? Ce urmează mai departe?

■ **Corneliu Ciurea:** E prea mult spus, încheierea unei epoci. PD a intrat încă din vară într-un proces de rebranding. PD a constatat limitele propriile sale creșteri, faptul că nu poate depăși bariera de 20 la sută în formatul actual. Din această cauză s-a pus în mod presant problema rebrandingului. Și evident că rebrandingul pornește de la lider. A fost înlocuit președintele partidului, care nu putea să-și exercite rolul de locomotivă, să tragă în sus formațiunea.

În continuare eu cred că vor fi modificări substanțiale, radicale și partidul va apărea sub o altă formă – nu neapărat total reînnoită, însă cu o verticală a puterii mult mai clar construită și cu mai puține grupulețe disidente. Partidul, cred, în urma rebrandingului, va rezolva principala sa problemă care îi nemulțumește pe mulți – faptul că liderii reali nu se află la lumină, ci în umbră.

■ **Lina Grău:** Aș vrea să ne referim și la relația cu Uniunea Europeană și finanțatorii. Am început anul cu o situație aproape glacială, în care aveam și o imagine foarte proastă, și finanțarea tăiată. Acum încheiem anul cu un Igor Dodon președinte, care spune că ar vrea să revizuiască acordurile cu UE.

■ **Corneliu Ciurea:** Perioada de îngheț dintre Republica Moldova și partenerii

străini a trecut deja, deși unele dificultăți au rămas în interacțiunea dintre noi și ei. Și nu neapărat Dodon este cea mai importantă problemă. Dodon este un simptom care vorbește despre faptul că Republica Moldova, în pofida determinării de a merge pe calea integrării europene, va avea grijă să gestioneze abil problema bi-vectorialismului. Deci, va încerca să consolideze și relația cu Rusia și aici, desigur, procesul de integrare europeană va avea de suferit.

Din această cauză și abordarea europeană este una pragmatică – pe de o parte, de acordare a ajutorului care a fost reluat, dar în același timp de temperare a entuziasmului pentru Moldova și de plasare a statului nostru în categoria celor care se află în coada așteptării, deci fără șanse reale de aderare la UE. Deci, rămânem la marginea acestei lumi europene.

Eu cred că noi trebuie să ne asumăm în continuare acest destin, având în vedere și situația existentă astăzi în UE unde nu există o predispoziție pentru extindere, și să consolidăm pozițiile noastre în calitate a ceea ce noi nu am prea dorit să fim – de zonă de tampon, spațiu între două lumi. Deocamdată nu putem să ne ambiționăm să obținem mai mult.

■ **Lina Grău:** Un ultim aspect pe care vroiam să-l abordăm – Transnistria. Igor Dodon a declarat după alegerile de la Tiraspol, care l-au scos pe Vadim Krasnoselski în fruntea regiunii, că ar vrea să meargă în ianuarie la Tiraspol pentru discuții. Credeți că putem asista în viitorul apropiat, în 2017, la o soluție de reglementare a conflictului transnistrean, având în vedere faptul că se discută mult despre o federalizare?

■ **Corneliu Ciurea:** Cred că nu. Nu dau mari șanse acestui scenariu și nici nu

cred că aceste vizite ale dlui Dodon la Tiraspol și poate și invers vor da mari rezultate. Tocmai situația în care ne aflăm și despre care am vorbit mai devreme – cea de zonă de tampon – implică prezența și producerea de efecte din ambele părți, atât din partea vectorului estic, cât și din partea celui occidental.

În continuare Rusia va avea nevoie de mijloace de presiune și chiar de șantaj asupra Republicii Moldova, și Transnistria servește pentru acest scop. Iar noi, în pofida bi-vectorialismului pe care îl vom promova, vom pune accentul pe relația noastră cu UE și cu Occidentul.

În aceste condiții nu vom putea să rezolvăm problema conflictului transnistrean. Și toate acțiunile pe care le va întreprinde Guvernul nostru în 2017, inclusiv elaborarea Strategiei privind reglementarea conflictului transnistrean, vor fi exerciții pentru a demonstra că Republica Moldova nu vede Transnistria decât ca parte a Republicii Moldova și maxim ce poate să obțină aceasta este statutul de autonomie.

■ **Lina Grău:** Chiar dacă Rusia va face presiuni pentru a-și promova o soluție care i-ar fi favorabilă?

■ **Corneliu Ciurea:** Tocmai din această cauză – interesele Rusiei se ciocnesc de o reacție din partea Occidentului. Așa a fost întotdeauna, așa a fost în 2003 și așa va fi și în continuare. Nu văd deocamdată premise pentru ca situația să se schimbe. Doar în cazul unei prăbușiri a politicii externe occidentale în această regiune. Dar eu nu cred că așa ceva se va produce.

Octavian Țicu: 2016 - prăbușirea Republicii Moldova într-un abis al cărui capăt nu-l vedem

Istoricul Octavian Țicu, membru al Academiei de Științe a Moldovei, spune că anul 2016 a însemnat o îndepărtare de cursul european pentru Republica Moldova.

■ **Octavian Țicu:** Anul 2016 a arătat Moldova așa cum ea este: scindată în două direcții, în două blocuri masive, politice, geopolitice și identitare.

Aparențele au arătat un început de an promițător, dacă ne gândim la faptul că tentativa liderului Partid Democrat de a deveni prim-ministru a fost contracarată. Dar eu cred că acest început de an a fost undeva marcat de sfârșitul anului 2015, când a fost încropită o așa-zisă majoritate parlamentară care a creat premisele unei deturnări, eu cred, a ideii de integrare europeană.

Pentru că cele două mari evenimente politice în anul 2016 sunt, desigur, investirea Guvernului Filip, care, dintr-un anumit punct de vedere, s-a identificat ca o guvernare pro-europeană, o majoritate pro-europeană. Iar pe de altă parte, la sfârșit de an, am avut înscăunarea unui președinte deschis pro-rus, care și-a făcut întreaga campanie electorală axată pe ideea deturnării procesului de integrare europeană și de ancorare în spațiul de integrare europeană.

Și acești doi poli ai puterii putem spune că de fapt vor prefigura următorii doi ani pe care vor urma în

Republica Moldova, până la alegerile parlamentare din 2018.

■ **Lina Grău:** Mai mulți analiști politici vorbesc despre ceea ce s-a întâmplat în acest an ca despre o monopolizare a puterii politice. Alții, care sunt mai apropiați Partidului Democrat, spun că ar fi vorba, de fapt, despre o consolidare prin metode legale, deci, că nu ar fi nici o problemă din punctul acesta de vedere. Dumneavoastră cum vedeți lucrurile?

■ **Octavian Țicu:** Eu cred că în acest an s-au produs două deturnări fundamentale ale statalității în Republica Moldova.

Prima deturnare s-a produs sub marca procesului de integrare europeană pentru că felul în care a fost realizată această majoritate parlamentară a fost frauduloasă, nerepresentativă și

ilegală. Pentru că procesul de vot în 2014 a configurat o anumită structură a Parlamentului reprezentativă și ea a fost încălcată prin coruperea deputaților din diferite partide. Prin urmare, aici a fost primul final major al faptului că lucrurile au o cu totul altă întorsătură decât pare la prima vedere.

Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că acest proces de integrare europeană a fost compromis în Republica Moldova. Mai mult decât atât, Partidul Democrat și personal Plahotniuc sunt puternic influențați de deciziile care vin de la Moscova. Acest lucru cu siguranță poate fi dedus din felul în care actuala putere a susținut candidatul pro-rus și a făcut tot ce i-a stat în puteri ca să împiedice alegerea unui candidat pro-european.

Prin urmare, această guvernare actuală trebuie să-și asume toate responsabilitățile pentru eșecul proiectului european. Și Plahotniuc, și Partidul Democrat, și toți cei care au intrat în actuala guvernare după alegerile din 2014 ar trebui să fie responsabili în mod direct de faptul că în fruntea Republicii Moldova a ajuns un președinte cu un discurs antieuropean, antiromânesc, pro-rus, lucru care dacă nu ar fi existat complicitatea Partidului Democrat și a liderului său, nu ar fi fost posibil.

■ **Lina Grău:** Domnule Țicu, dar dați-mi voie să fiu „avocatul diavolului” în situația aceasta și să vă reamintesc

că anul acesta au fost deblocate relațiile financiare cu Fondul Monetar Internațional, cu Uniunea Europeană, liderii europeni, ambasadorii europeni spun că vor avea o conlucrare foarte bună cu Igor Dodon. Cum vedeți dumneavoastră evoluția relațiilor cu Uniunea Europeană în situația actuală?

■ **Octavian Țicu:** Eu fac diferență între politică și ipocrizie. Pentru că, din punctul meu de vedere, este politic să declari că Uniunea Europeană va avea dialog cu orice partener care este în Republica Moldova, așa cum s-a făcut și în perioadă lui Vladimir Voronin, și în perioada lui Vlad Filat, și a lui Vlad Plahotniuc, și a lui Igor Dodon. Această retorică este una care denotă continuitatea politicilor europene.

Dar pentru noi, cetățenii care trăim în această țară, este important să înțelegem de fapt ce se petrece în spatele acestor înțelegeri și acestor presupuse realizări politice. Pentru că, în realitate, noi nu vedem nimic legat de reformarea sistemului de justiție, vedem o justiție instrumentalizată, în care la cheremul guvernării sunt încătușați anumiți oameni, iar alții care sunt complici sunt în libertate. Sistemul de salarii este falimentar, sistemul de educație este în derivă, avem o societate care este extrem de fragmentată din punctul de vedere al opțiunilor politice.

Și, prin urmare, trebuie să recunoaștem că acest proiect de integrare europeană, care a părut promițător din 2009 până în 2013, pur și simplu a fost înstrăinat și identificat cu acești oameni care, până la urmă, au compromis ideea de integrare europeană.

Aici trebuie să vedem esența acestui discurs al europenilor: este nevoie de continuarea unui dialog cu cei care actualmente se identifică ca

orientare pro-europeană. UE păstrează aparențele unui atașament față de guvernarea pro-europeană, dar este profund consternată de totalitatea schimbărilor care au loc în interiorul Republicii Moldova.

Pentru Partidul Democrat, pentru Plahotniuc, lucrurile sunt clare: ei au dorit înscăunarea lui Dodon, în primul rând, pentru a satisface presiunile care au existat din partea Moscovei. În al doilea rând, pentru a-l prezenta pe Dodon ca o sperietoare în ochii Uniunii Europene. Iar în al treilea rând, pentru a nu face posibilă venirea la conducere în Republica Moldova a unui candidat pro-european, cum ar fi fost Maia Sandu sau Andrei Năstase.

■ **Lina Grău:** Domnule Țicu, încă un fenomen aș vrea să mi-l explicați - dispariția în 2016 de facto de pe scena politică din Republica Moldova a mai multor partide politice mari. Mă refer și la PLDM, chiar și la Partidul Comuniștilor care a dispărut, practic, din zona politicului care contează, Partidul Liberal a slăbit foarte mult. Ce se întâmplă de fapt pe scena politică din Republica Moldova?

■ **Octavian Țicu:** PD-ul are la ora actuală resurse financiare și instituționale, inclusiv în domeniul justiției, care pot convinge oricare grupare politică din interiorul Parlamentului, din afara lui, că trebuie să facă parte din actuala configurație de guvernare.

Partidele politice în general în Republica Moldova sunt niște oligarhii, niște partide de oficiu, de cabinet, care sunt încropite din dorința de a câștiga alegerile, de a beneficia de accesul la resurse, de a obține puterea și de a guverna cât mai mult posibil, în dorința de a fura cât mai mult. Deci, asta este logica existenței unor partide politice,

așa cum a fost și cazul PLDM-ului și al PCR-ului, care vor dispărea, și al Partidului Liberal, care nu va mai fi.

Pentru că polii de putere la alegerile din 2018 se vor reconfigura. Partidul Democrat va avea o puternică susținere administrativă și guvernamentală. Partidul Socialiștilor se va grupa în jurul lui Igor Dodon. Și vor exista două partide de opoziție, care sunt un fenomen al anului 2016. Mă refer la Partidul Platforma Demnitate și Adevăr cărui, de fapt, îi datorăm toate meritele acestor presiuni create asupra guvernării și faptul că am avut în ultimă instanță aceste transformări în interiorul țării, inclusiv până la alegerile prezidențiale. Și Partidul Acțiune și Solidaritate al Maiei Sandu. Acestea, probabil, vor capta acele voturi care sunt antisocialiste, antidodoniste și antiplahotniuc.

■ **Lina Grău:** Vroiam să vă întreb și despre Transnistria. Cum vedeți evoluând lucrurile acum, după ce Igor Dodon a venit și cu niște declarații destul de tari, că ar putea urma o federalizare a Republicii Moldova, iar la Tiraspol s-a schimbat liderul. Rusia știm că are interese de a-și menține influența sa în această regiune. Ce evoluție vedeți pentru 2017?

■ **Octavian Țicu:** Eu cred că imediat, în timpul apropiat, lucruri majore nu se vor produce pentru că, în definitiv, lucrurile pot fi schimbate în Republica Moldova doar în condițiile în care la următoarele alegeri Igor Dodon și Partidul Socialiștilor vor obține un Parlament majoritar și vor putea crea un guvern care să înceapă acest ultim asalt asupra ideii de federalizare, nefinalizată de ruși în 2003.

Actualmente, pornind de la prevederile constituționale pe care le are, desigur, Igor Dodon nu poate face nimic, cât

de mult nu și-ar dori. Dar spuneam că limbajul său, retorica, anumite acțiuni legate de declarațiile care le-a făcut, inclusiv felicitarea pe care a adresat-o acestui pseudo-președinte de la Tiraspol, jignirile aduse independenței Republicii Moldova în cazul războiului din Transnistria, toate aceste gesturi prefigurează formarea unui limbaj care poate fi, până la urmă, și păgubos pentru Igor Dodon. Pentru că societatea noastră, în esența ei, este pro-europeană, iar lucrurile spuse de la un asemenea nivel de către omul care reprezintă una din funcțiile cele mai importante în stat pot crea foarte multe blocaje politice.

Acestea sunt, probabil, comode actualei guvernări pentru care această retorică va fi important de a fi prezentată, fluturată în ochii

europenilor, dar și în ochii cetățenilor din Republica Moldova, care vor fi mai mult influențați de retorica lui Dodon pro-rusă și antiromânească, legată de limba română, de transnistriizare și așa mai departe, decât de problemele reale legate de proiectele sociale din Republica Moldova, de sistemul de justiție, de necesitatea dezvoltării noastre de durată.

■ **Lina Grău:** Domnule Țicu, în concluzie, anul 2016 pentru Republica Moldova, cum îl vedeți? Rămâne Moldova în continuare în zona gri a Europei?

■ **Octavian Țicu:** Dacă anul trecut au existat anumite premise sau speranțe legate de felul în care s-a realizat majoritatea prin formarea Guvernului Streleț și, pe undeva, impresia că noi

mai rămânem ancorați în proiectele de integrare europeană, acest an a însemnat, practic, prăbușirea Republicii Moldova într-un abis al cărui capăt nu-l vedem, decât în două eventualități.

Fie provocarea unei crize politice în Republica Moldova legată de mișcările de protest care ar putea să apară și în jurul problemelor sociale și în jurul declarațiilor președintelui. Fie ca urmare a acestor doi ani chinuitori până la alegerile din 2018, în care opoziția să se consolideze pentru ca, în cele din urmă, în 2018 să se poată crea un pol credibil și alternativ actualei guvernări și președinției.

Dar, oricum, moștenirea acestui an va fi una extrem de greu de dus în anul 2017.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europeanizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.